

Datum
2025-12-18

Vår ref
Richard Österberg

Regeringskansliet
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Er referens/dnr: LI2025/01587

Remissvar – Förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen 2026–2037

Innovationsföretagen tackar för möjligheten att lämna synpunkter på Trafikverkets förslag till Nationell plan för transportinfrastrukturen 2026-2037 (LI2025/01587).

1. Sammanfattning

Innovationsföretagen välkomnar regeringens satsning på transportinfrastrukturen och ser mycket positivt på Trafikverkets uttalade ambition att på ett långsiktigt och strukturerat sätt hantera de utmaningar som identifierats i dagens system. Vår samlade bedömning är att planen rymmer flera betydelsefulla inslag, samtidigt som vi anser att förslaget till nationell plan kan vinna på att ytterligare utvecklas inom ett antal centrala områden. En sådan förstärkning skulle bidra till att skapa ännu bättre förutsättningar för en effektiv användning av tillgängliga resurser, stärkt produktivitet samt en långsiktigt hållbar samhällsnytta.

Våra huvudsakliga synpunkter rör:

1. Möjligheter att stärka effektivitet och produktivitet i genomförandet
2. Samhällsekonomisk prövning i en fördjupad planeringsprocess
3. Underhåll i ett långsiktigt systemperspektiv
4. Utvecklade upphandlings- och samverkansformer
5. Integrerade perspektiv för klimatanpassning och långsiktig robusthet
6. Tidig och kontinuerlig kompetensmedverkan
7. Digitala arbetssätt för ett sammanhållet genomförande.

Samtliga synpunkter kopplas i detta remissvar till relevanta avsnitt i Trafikverkets planförslag.

2. Synpunkter på planförslaget

2.1 Gemensamma möjligheter att stärka effektivitet och produktivitet i genomförandet

Berörda avsnitt i Nationell plan: Genomförande av planen; Ekonomi och kostnadsutveckling; Effektivitet i bygg- och anläggningssektorn.

Innovationsföretagen delar bilden av att anläggningssektorn verkar under förutsättningar som på sikt kan påverka både produktivetsutveckling och kostnadsnivåer. Mot denna bakgrund ser vi ett värde i att den nationella planen i ökad utsträckning belyser hur dessa strukturella utmaningar kan hanteras, för att säkerställa att planerade investeringar får största möjliga genomslag och samhällsnytta.

I detta sammanhang uppfattar vi att planförslaget skulle kunna tydliggöra Trafikverkets inriktning när det gäller att vidareutveckla projektgenomförande och produktivitet, stärka förutsättningarna för en långsiktigt hållbar kostnadskontroll samt skapa utrymme för mer moderna och effektiva arbetssätt.

Innovationsföretagen ser därför positivt på möjligheten att komplettera planen med mer uttalade inslag som främjar innovation, industrialiserade bygg- och anläggningsmetoder, digital utveckling samt former för gemensam målstyrning mellan berörda aktörer.

2.2 Samhällsekonomisk prövning i en fördjupad planeringsprocess

Berörda avsnitt i nationell plan: Samhällsekonomisk analys, mål- och nyttobedömning, planeringsprocessen, samt järnvägens kapacitet och systemhänsyn.

Planens betoning på fler omtag och en fördjupad prövning av investeringar innebär, enligt vår bedömning, ett ökat behov av fördjupad analys, helhetsperspektiv och väl underbyggda samhällsekonomiska bedömningar. I detta sammanhang ser vi ett mervärde i att i ökad utsträckning ta tillvara extern, kvalificerad expertis för att ytterligare stärka prövningarnas kvalitet, robusthet och jämförbarhet mellan olika objekt.

Genom inslag av oberoende rådgivning, avancerad modellering och strukturerad riskanalys kan beslutsunderlagen ytterligare utvecklas, vilket bidrar till ökad samhällsnytta och minskad osäkerhet i investeringsbesluten.

När det gäller järnvägssystemet noterar vi att omtag och anpassningar ofta behöver genomföras under förutsättningar som ställer höga krav på både tidshållning och systemhänsyn, särskilt då planering och genomförande kan påverka tillgänglig kapacitet. Mot denna bakgrund ser vi positivt på arbetssätt som i ökad utsträckning tar ett stråkbaserat perspektiv och samtidigt beaktar behovet av en trygg och säker arbetsmiljö.

2.3 Underhåll i ett långsiktigt systemperspektiv

Berörda avsnitt i planen: Underhåll väg, underhåll järnväg samt tillståndsbeskrivningar.

Innovationsföretagen noterar att både väg- och järnvägssystemen präglas av betydande och långsiktiga underhållsbehov. Mot denna bakgrund ser vi ett värde i att planförslagets prioriteringar och resursfördelning för underhåll tydliggörs ytterligare, i syfte att skapa bästa möjliga förutsättningar för ett robust och väl fungerande transportsystem.

Vi bedömer att planen med fördel kan kompletteras med tydligare inriktning avseende bland annat kvantifierade mål för en successiv minskning av underhållsbehovet, långsiktigt stabila förutsättningar för förebyggande underhåll samt ett ökat nyttjande av modern teknik och digitala lösningar för mer tillståndsbaserat och prediktivt underhåll.

En sådan utveckling skulle bidra till att stärka transportinfrastrukturens funktionalitet och tillförlitlighet över tid samt skapa bättre förutsättningar för en kostnadseffektiv förvaltning av befintliga tillgångar.

2.4 Utvecklade upphandlings- och samverkansformer för ett effektivt genomförande

Berörda avsnitt i planen: Planens genomförande, upphandling och affärsmodeller, digitalisering och innovation samt livscykelperspektiv.

Innovationsföretagen ser positivt på planens ambition att vidareutveckla upphandlings- och affärsmodeller som kan bidra till ett mer effektivt och långsiktigt genomförande. Mot denna bakgrund bedömer vi att det finns ytterligare möjligheter att skapa förutsättningar för att bättre ta tillvara branschens samlade kompetens, innovationsförmåga och erfarenhet.

Vi ser ett mervärde i att upphandlingsformerna i ökad utsträckning möjliggör funktionsbaserade lösningar, affärsmodeller med tydliga och balanserade incitament för kvalitet, innovation och riskdelning samt ett bredare nyttjande av industrialiserade och digitaliserade arbetssätt. En sådan inriktning kan bidra till ökad kvalitet, stärkt effektivitet och förbättrad långsiktighet i genomförandet av planens åtgärder.

Planens öppning för alternativa kontraktsformer och samverkansmodeller, såsom funktionsbaserade kontrakt, alliansmodeller och OPS-lösningar, bedömer vi som ett steg i en positiv riktning. För att dessa arbetssätt ska få fullt genomslag ser vi samtidigt ett behov av fortsatt utveckling och förtydligande, så att ansvarsfördelning, incitamentsstrukturer och möjligheter till helhetsansvar blir tydliga för samtliga parter.

Genom längre åtaganden, gemensamma mål och incitament kopplade till kvalitet, hållbarhet och innovation skapas förutsättningar för ett mer effektivt genomförande och lägre livscykelkostnader. Upphandlingsmodeller som i högre grad beaktar kvalitet och kompetens, i kombination med pris, bidrar också till att erfarenheter och lärande tas tillvara över tid.

2.5 Integrerade perspektiv för klimatanpassning och långsiktig robusthet

Berörda avsnitt i planen: Samhällsekonomiska analyser, klimat och miljö samt långsiktiga kostnader och driftsekonomi.

Innovationsföretagen ser positivt på planens ökade fokus på klimatanpassning inom väg- och järnvägssystemen. För att ytterligare stärka genomslaget bedömer vi att dessa överväganden med fördel kan integreras mer systematiskt i planering, prioritering och genomförande av åtgärder.

Vi ser ett värde i att klimatriskhantering tydligare utgör en naturlig del av projektens samtliga skeden. Genom att kombinera teknisk kompetens med tillgång till relevanta klimatdata och digitala verktyg skapas förutsättningar för att minska sårbarhet, begränsa livscykelkostnader och reducera klimatpåverkan, samtidigt som anläggningarnas robusthet och funktionalitet stärks.

Mot denna bakgrund ser vi positivt på en utvecklad praxis där investeringsbeslut i ökad utsträckning baseras på ett helhetsperspektiv, där inte enbart initiala byggkostnader beaktas, utan även framtida underhållsbehov, klimatpåverkan över anläggningens livslängd samt samhällsekonomiska effekter i ett långsiktigt perspektiv.

En tydligare beskrivning i planen av hur dessa perspektiv avses hanteras på ett strukturerat och konsekvent sätt skulle bidra till ökad transparens och stärkt långsiktig samhällsnytta.

2.6 Förstärkta förutsättningar för tidig och kontinuerlig kompetensmedverkan

Berörda avsnitt i planen: Planeringsprocessen, riskhantering, projektering och förberedande åtgärder, genomförande av planen, upphandling och affärsmodeller samt underhåll och tillgångsförvaltning.

Innovationsföretagen ser ett tydligt samband mellan kvaliteten i tidiga skeden och förutsättningarna för ett effektivt och kostnadskontrollerat genomförande av infrastrukturprojekt. Erfarenheter från såväl planering som genomförande visar att tidig identifiering av tekniska lösningar och riskreducerande åtgärder bidrar till att minska behovet av omtag och skapa mer robusta projekt över tid.

Mot denna bakgrund ser vi ett värde i att ytterligare stärka möjligheterna till tidig involvering av tekniska konsulter och specialistkompetens. Fördjupade riskanalyser och ett mer systematiskt arbete i tidiga planeringsskeden, i kombination med tydligare former för gemensam målstyrning och samverkan mellan berörda aktörer, kan bidra till förbättrad kvalitet och minskad osäkerhet i projekten.

Samtidigt noterar vi att planens ökade fokus på drift, underhåll och reinvesteringar ställer krav på ett sammanhållet livscykelperspektiv. I detta sammanhang bedömer vi att den tekniska konsultmarknadens samlade kompetens och kapacitet kan tas tillvara i ännu större utsträckning, från tidig analys och planering till genomförande, driftstöd och tillgångsförvaltning.

Teknikkonsultsektorn har redan idag etablerade metoder och arbetssätt som kan bidra till ökad genomförandetakt och skapa mätbar samhällsnytta över tid. Genom att möjliggöra bredare och mer kontinuerlig medverkan i projektens olika faser, särskilt i tidiga skeden och i nära anslutning till drift och tillgångsförvaltning, skapas goda förutsättningar för ett mer effektivt utnyttjande av befintliga resurser.

För att långsiktigt säkerställa tillgången till den kompetens som krävs för transportsystemets utveckling ser vi även ett värde i att upphandlingsprocesser utformas på ett sätt som beaktar och främjar marknadens förutsättningar att utveckla och vidmakthålla denna kompetens.

2.7 Vidareutvecklade digitala arbetssätt för ett sammanhållet genomförande

Berörda avsnitt i planen: Digitalisering och innovation, planens genomförande, informationsförsörjning och datadrivna beslut samt underhåll och tillgångsförvaltning.

Innovationsföretagen ser positivt på planens tydliga inriktning mot teknisk modernisering av transportsystemet, med ökat fokus på datadrivna beslut, samordnade informationsflöden och stärkt digital samverkan. För att dessa ambitioner ska få fullt genomslag bedömer vi att digitalisering med fördel kan utgöra en integrerad del av såväl upphandling och styrning som av den löpande förvaltningen.

Vi ser ett mervärde i att vidareutveckla modellbaserade arbetssätt och gemensamma digitala plattformar som möjliggör en sammanhängande informationskedja mellan projektering, byggande och drift. En sådan helhetssyn bidrar till ökad precision, förbättrad effektivitet och ökad transparens genom hela anläggningarnas livscykel, samtidigt som förutsättningarna stärks för långsiktigt hållbara och kostnadseffektiva lösningar.

3. Avslutning

Innovationsföretagen stödjer Trafikverkets ambition att stärka Sveriges transportinfrastruktur men anser att planen med fördel kan kompletteras för att leverera högre effektivitet, bättre kvalitet och större innovationshöjd.

Vi står gärna till förfogande för fortsatt dialog och bidrar gärna med expertis kring upphandling, projektstyrning och teknikutveckling under det fortsatta arbetet.

INNOVATIONSFÖRETAGEN
2025-12-19

Anders Lenhoff
Förbundsdirektör

Richard Österberg
Analyschef